

Archyviniai raštai

EKSPLIKACIJA VILNIAUS KONSISTORIJAI (1819 M.)

Vilniaus Romos Katalikų Dvasinei Konsistorijai Kunigo Antano Drazdausko
Eksplikacija

Remiantis Imperatoriškosios Didenybės Visos Rusijos Valdovo 1819 metų birželio 23 dienos įsakymu Nr. 1997, pasirašytu Vilniaus kanauninko asesoriaus kun. Petro Cibavičiaus ir išsiuntinētu Ukmergės, Obelių, Kupiškio bei Upytės dekanams, kuriuo šiems liepiama įpareigoti savo dekanatų klebonus, pasirodžius kur nors kun. Antanui Drazdauskui, pasikviesti jį pas save ir išegzaminuoti pagal tokius punktus.

1. Iš kur kilęs, kur lavinosi jaunystėje, t. y. kokiose mokyklose mokėsi; ar buvo dvasinėje seminarijoje ir kurioje diecezijoje; kur, kieno įšventintas į kunigus; kaip seniai atvyko į Vilniaus dieceziją, ar turi iš vienos dimisiją, o iš kitos admisiją; ar gavo šiems metams aprobatą išpažinčių klausyti; kur turi pastovią vietą, kuo verčiasi ir iš ko pragyvena.

2. Pareikalauti, kad dėl viso to jis pateiktų raštiškus įrodymus, o ypač dimisiją ir admisiją.

3. Surinkti tiksliausias žinias apie jo elgesį, t. y. kaip jis gyveno tuose kraštuose per visą savo buvimą ir ką būtent bloga arba gera padarė.

4. Išreikalauti iš jo du varinius rublius ir dvi kapeikas ir atiduoti į rankas Upytės dekanui Maloningajam kun. Piktarnai, kad persiųstų Upytės išdui.

5. Įsakyti minimam kun. Drazdauskui parašyti herbiniame popieriuje pagal formą ir pristatyti eksplikaciją dėl spaudai paduotų eilių apie Palšio mirtį.

Galų gale visa tai pristatyti konsistorijai kartu su raportu.

Kun. Antanas Drazdauskas, gavęs iš Obelių dekanato Maloningojo Pono kun. Valentinavičiaus pranešimą apie tokį įsakymą ir norėdamas, kad jis būtų įvykdytas, o taipogi žinodamas, jog reikia paklusti vyresnybei, nes Viešpaties Kristaus žodžiais, pasakytais įventoj evangelijoje: *qui vos audit, me audit et qui vos spernit, me spernit*¹, laikosi atskirų smulkiai išdėstytų įsakymo punktų ir aiškinasi dėl kiekvieno atskirai.

*Primo*². Kun. Antanas Drazdauskas savo jaunystėje mokslus ėjo Kurliandijos hercogystėje, Augustui III valdant, priklausiusioje Lenkijos karalystei, dabar valdomoje laimingai mums viešpataujančio maloniausiojo monarcho Aleksandro I. Kad jis buvo dvasinėje seminarijoje, dėl to niekas neturėtų abejoti, nes 18-me amžiuje, kaip ir dabartiniame, nieko neįšventindavo į kunigus, seminarijoje neišsėdėjusio nuostatais (*Concilii Tridenti*³) numatytų metų. Taigi seminariją baigė Žemaičių diecezijoje ir ten kunigo vyskupo Stepono Giedraičio buvo įšventintas į kunigus. Nuo atsikėlimo į Vilniaus dieceziją praėjo 30 metų. Kai dėl dimisijų ir admisijų – tikriausiai jas turėjo. Per jo buvimo šioje diecezijoje 30 metų ją valdė keli vyskupai, dažniau administratoriai, visi pasižymėję dora, uolumu ir mokslu, tai ar galima manyti, kad savo diecezijoje būtų laikę kunigus be nustatytų formalumų. Įsitikinimui, jog tai tiesa, kas nori, tegu peržiūri diecezijos aktus. Pereitų metų pabaigoje

¹ Kas jūsų klauso, manęs klauso, kas jus niekina, mane niekina. (Lot.)

² Pirma. (Lot.)

³ Tridento susirinkimo (lot.); Tridento susirinkimas – bažnytinis susirinkimas, vykęs Tridento mieste, Italijoje, 1545–1563 m.

rašiau Upytės dekanui kunigui Smolskiui, prašydamas šiems metams aprobatos; ji manęs nepasiekė, ir manau, kad pasiliko pas minėtąjį dekaną ar pašte kur nors nusimetė.

2. Kun. Antanas Drazdauskas turi rezidenciją Vilniaus gubernijoje, Ukmergės paviete, užsiima visu tuo, kuo užsiiminėja visi uolūs kunigai, tai yra: dvasiniais patarnavimais artimiesiems, Dievo žodžio skelbimu, šventų sakramentų administravimu. Tikrai su tokiu skirtumu, jog viską atlieka *gratuite*⁴, nes šventa evangelija sako: *Gratis accepistis, gratis date*⁵. Iš savo rankų darbo gyvenu, galiu kartu su šv. Paulium pasakyti: *Argentum et aurum nullius concupivi, sicut ipsi scitis: quoniam ad ea, quod mihi opus erant, ministraverunt manus istae*⁶. Taip yra iš tikrųjų, nes niekada nesiekiau beneficijos, visada buvau toli nuo visokių pinigų, kurių ir neturiu, taigi bažnyčios duonos nevalgau, būdamas Adomo sūnus, vykdu jam duotą įsakymą: *Ex sudore vultus tui vesceris pane*⁷. Turiu dykynę Kupiškio seniūnijoje, per varstą atstu nuo Šimonių filijos bažnyčios, moku už ją 18 sidabro rublių. Žemės gelmėse ieškau sau peno, matyt, dėl tos priežasties Šviesiajai Konsistorijai atrodo, kad gyvenu ne pagal pašaukimą. Šventas Raštas sako: *Qui invenit sapientiam, invenit thesaurum*⁸. Gerbiu tą brangų turtą, o žinodamas, kad jį galima įsigyti tikrai skaitant knygas, nuo minėtų užsiėmimų atliekamą laiką paskiriu literatūrai. Ji parodo pasaulio menkumą ir tiesos kelią, ji pasaldina kartybes, kurių patiriu šioje ašarų pakalnėje, ji sustiprina manyje viltį sulaukti atpildo už tas skriaudas ir persekiojimus, kuriuos tenka iškęsti man, 70 metų seniui, dėl šio įsakymo, kad gaudytų trijų dekanatų klebonai ir pristatytų dekanui. Literatūra išmokė mylėti artimuosius, apšvietė paskendusius tamsybėse, tai jos nuopelnas, jei išverčiau į lietuvių kalbą Belarmino katekizmą⁹, išleidau giesmes ir šventus himnus.

*Ad tertium*¹⁰. Jeigu tautų apaštalas atsiliepia šiais žodžiais: *Nihil enim mihi conscius, sed non in hoc justificatus sum*¹¹, gal kas padarys išvadą po kun. Drazdausko, duos ištarmę dėl 34 kunigavimo metų. Pildžiau pareigas pagal pašaukimą, tik nežinau, ar tie mano darbai įrašyti gyvenimo knygoje. Sunkius klausimus užduodi, Šviesioji Konsistorija, išspręsti – ką gera ar bloga kun. Drazdauskas padarė. *Durus hic est sermo*¹². Linkėčiau, kad tas dalykas paliktų aukščiausiajam teisėjui, kuris svarstys tiek prelatų, tiek ir paprastų kunigų reikalus.

*Ad 4-te*¹³. Kadangi turime Kristaus įsakymą – atiduok ciesoriui, kas ciesoriaus – gavęs žinią, kad Upytės išdui reikia įmokėti du sidabro rublius ir tiek pat kapeikų, nedelsdamas liepos 8 d. juos atidaviau į Upytės dekanu kun. Piktarnos rankas. Ar tuos pinigus jis įmokėjo, ar ne, nuo manęs nuslėpta.

Ad 5. Kun. Antanas Drazdauskas raštu aiškinosi Konsistorijai¹⁴, ką turėdamas galvoje išleido eiles apie Palšio mirtį, todėl kito pasiaiškavimo nesugebės pateikti.

Kun. A. Drazdauskas

⁴ Veltui. (Lot.)

⁵ Dovanai gavote, dovanai ir duokite. (Lot.)

⁶ Aš negeidžiu niekieno sidabro ir aukso, kaip jūs patys žinote, kadangi tam, kas man buvo reikalinga, tarnavo šitos rankos. (Lot.)

⁷ Iš savo veido prakaito valgysi duoną. (Lot.)

⁸ Kas rado išmintį, rado turtą. (Lot.)

⁹ Italų vyskupo ir tikybinio rašytojo R. Belarmino (R. Bellarmino, 1542–1621) katekizmas, A. Strazdo išverstas į lietuvių kalbą, išėjo Vilniuje 1818 m. Šiuo metu nežinomas nė vienas jo egzempliorius.

¹⁰ Dėl trečio, trečia. (Lot.)

¹¹ Juk aš nesijaučiu kaltas, bet dėl to aš dar nesu išteisintas. (Lot.)

¹² Sunki yra ši kalba. (Lot.)

¹³ Ad quarte (lot.) – dėl ketvirto, ketvirta.

¹⁴ A. Strazdas čia turi galvoje savo pasiaiškinimą, rašytą 1819 m. liepos 10 d.

SKUNDAS VILNIAUS CENZŪROS KOMITETUI (1827 M. RUGPJŪČIO 15 d.)

Vilniaus Knygų Cenzūros Komitetui
Kun. Antano Jeziežos Drazdausko
Skundas

Kai lietuvių ir žemaičių tauta buvo žinoma 2500 metų prieš pono Kristaus gimimą ir 259 metais po jo gimimo, letai¹⁵ ir heruliai¹⁶, o taip pat agatirai¹⁷ vartojo ir kalbėjo lietuvių kalba; šalia to ir Odoakras¹⁸, narsus lietuvių vadas, kuris nukariavo visą Italiją ir viešpatavo 14 metų Romoje apie 470 metus, taip pat vartojo gimtąją kalbą. Pagaliau Mindaugas, Kęstutis, Vytautas ir Vladislavas Jogaila, kuris, Lietuvą ir visą Žemaitiją atversdamas į krikščionišką tikėjimą, ta kalba kalbėjo ir švento tikėjimo dalykų išmokė. Tatai paliudija įvairūs autoriai ir lietuvių bei žemaičių tauta, iki šios dienos gyvuojanti. Dėl to, norėdamas išsaugoti atminimą apie tokią seną tautą ir lietuvių žemaičių kalbą, kad ir netobulu savo darbu, sudėjau lietuviškai moralines giesmes ir lenkų kalba pastoralines arijas, kurias 1824 m. pirmomis gegužės dienomis padaviau Vilniaus Cenzūros Komitetui, dėl kurių iki šiol negavau jokios rezoliucijos; taigi atvykau pats ir nužemintai prašau leisti spausdinti. Jeigu cenzūruota ir pasirašyta, prašau atiduoti jas [giesmes] įteikti spausdinti Vilniaus kunigų bazilijonų spaustuvei, o jeigu dar nepasirašyta, prašau cenzūrą paskubėti ir nedelsiant bei nevilkinant sugrąžinti rašančiam, kuris atvyko keletą dešimčių mylių. Tokį skundą pasirašau savo ranka.

1827 m.
rugpjūčio 15 d.

Kun. *Antanas Jezieža Drazdauskas*,
emeritas

Antanas Strazdas, *Giesmė apie siratas*, paruošė Vytautas Vanagas, Vilnius: Vaga, p. 60–64, 72–73, 95–96, 98.

¹⁵ Latvių pavadinimas germanų kalbose.

¹⁶ Germanų gentis, žinoma nuo III a. vidurio; gyveno Skandinavijos pietuose, vėliau persikraustė prie Reino, o dalis prie Juodosios jūros. XIX a. pradžioje istoriografijoje buvo įsigalėjusi nuomonė apie lietuvių ir herulių giminybę.

¹⁷ Trakų gentis, minima senovės graikų istoriko Herodoto.

¹⁸ Odoakras – germanų kariaunos, tarnavusios Romos imperatoriui, vadas, kuris 476 m. nuvertė imperatorių Romulą Augustulą ir iki 493 m. valdė Romą.